

Unitate fraseologikoen agerraldi-maiztasunak literatur testu itzulietan eta ez itzulietan

HIZKUNTZALARI EUSKALDUNEN V. TOPAKETA: KIMU BERRIAK EUSKAL HIZKUNTZALARITZAN

UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATEA

Isabel Etxeberria Ramírez

Eibar, 2021eko uztailaren 2a

Ikergaiaren abiapuntua

→ Nazioartean...

1990etatik aurrera,
Itzulpenetako hizkera ezaugarritu nahia

Mona Baker (1993) →

- Sara Laviosa (1997, 1998)
- Olohan (2004)
- Jantunen (2004)
- Tirkkonen-Condit (2005)
- ...

...Euskal Herrian

"Itzulpengintzan egin den ahalegina jotzen dut, batere zalantzarik gabe, azken urteotako euskal literaturan gertatu den albiste esanguratsuen. Itzulpengintza ari da hizkera literarioa eraikitzen, itzulpengintza ari da, zehaztasunaren bidetik, jokabide desberdinetarako bideak zabaltzen, zehaztasunean baizik ez baitaiteke oinarri aniztasuna".

(Anjel Lertxundi, 1993)

Hizkuntza txiki/gutxituetan?

GALDERA:

Ba al da alderik
euskarazko testu itzulietako
eta ez itzulietako
hizkeren artean?

CORPUSA:

Egungo Testuen Corpusa (ETC)

Zehazki:

Literatura atala*

*Jakin aldizkaria eta Elizen arteko Biblia kenduta

GUZTIRA

- 2001-2019 tartea
- 1.149 liburu
- 49,5 milioi testu-hitz
- 60.215 lema

Jatorrizkoak

- 698 liburu
- 26,4 milioi testu-hitz
- 52.423 lema

Itzulpenak

- 451 liburu
- 23,1 milioi testu-hitz
- 43.736 lema

UNITATE FRASEOLOGIKOAK:

- Lokuzioak

- Kolokazioak **ZERGATIK?**

PROZEDURA:

1. ETCn, izena + adjektibo multzo guztiak bilatu
2. Hiru agerralditik gorakoak aukeratu:
 - 73.264 multzo ezberdin

PROZEDURA:

3. Aztergaia murriztu

Izena: emozio-sentimenduen eremu semantikoa

- Adjektibo kalifikatzaileak eta adberbialak (erreferentzialak ez):
 - ✓ *interes bizi*
 - X *interes politiko*
- Gutxienez 2 adjektiborekin konbinatu

4. Eskuzko garbiketa (*esperantza agortu*)

91 izen:

adore	dezepzio	gorputzaldi	izu	nahigabe	sentimen
amodio	disgustu	gorroto	kemen	nahimen	sentimendu
amorratio	emozio	gozamen	kezka	nazka	sentipen
amorru	errabia	grina	kolera	neke	sentsazio
atsegin	errezelo	gupida	konfiantza	nostalgia	sinpatia
atsekabe	erruki	gutizia	kontsolamendu	oinaze	sufrikario
ausardia	esperantza	harridura	larritasun	ondoez	sufrimendu
baretasun	estimazio	herra	lasaitasun	pairamen	susto
beldur	estimuz	higuin	lilura	pasio	trenpu
damu	estutasun	ilusio	lotsa	patxada	tristezia
depresio	etsipen	inbidia	maitasun	pena	tristura
desengainu	euforia	inpresio	malenkonia	plazer	urduritasun
desiluzio	ezonegon	interes	mesfidantza	poz	zirrara
desio	ezinikusi	irudipen	min	poztasun	zorion
desira	goibeltasun	itxaropen	miresmen	samin	zorientasun
					zoritxar

EMAITZAK:

- Zenbat agerraldi dituzte konbinazio horiek guztiek osotara (liburu kopurutan)?

JATORRIZKOAK	ITZULPENAK
6.338	7.872

EMAITZAK:

- Zenbat konbinazio EZ dira behin ere erabiltzen jatorrizkoetan eta zenbat EZ dira behin ere erabiltzen itzulpenetan (746en artetik)?

JATORRIZKOAK	ITZULPENAK
142	75

EMAITZAK:

- Konbinazio guztien artean, zenbatek dituzte agerraldi gehiago jatorrizkoetan, zenbatek itzulpenetan eta zenbatek bietan berdin?

JATORRIZKOETAN GEHIAGO	ITZULPENETAN GEHIAGO	BIETAN BERDIN
275	443	28

HEZUR-HARAGIZKO ADIBIDE BAT

JATORRIZKOETAN

atsegin	apal berezi berri gaizto ha(u)ndi huts hutsal itzel jakin lizun sakon soil
----------------	---

ITZULPENETAN

atsegin	alfer apal basati berezi berri bitxi eder ezezagun ezti faltsu gaizto ha(u)ndi	huts hutsal iraunkor itzel jakin lizun neurrigabe orokor sakon samur soil zoragarri
----------------	--	---

Eta 3 agerraldi gutxiegi bada?

Egin dezagun proba 5 agerralditik gorakoekin

61 izen:

amodio
amorratio
amorru
atsegin
atsekabe
baretasun
beldur
depresio
desengainu
desio
desira
dezepzio

disgustu
emozio
erezelo
erruki
esperantza
estimua
etsipen
ezinegon
gorroto
gozamen
grina
ilusio

inpresio
interes
irudipen
itxaropen
izu
kezka
konfiantza
lasaitasun
lilura
lotsa
maitasun
malenkonia

min
miresmen
nahigabe
nahimen
neke
nostalgia
oinaze
ondoez
pairamen
pasio
patxada
pena

plazer
poz
samin
sentimendu
sentipen
sentsazio
sufirimendu
susto
trenpu
tristezia
tristura
zirrara
zorion

EMAITZAK:

- Zenbat agerraldi dituzte konbinazio horiek guztiek osotara (liburu kopurutan)?

3 AGERRALDITIK GORA	
JATORRIZKOAK	ITZULPENAK
6.338	7.872

5 AGERRALDITIK GORA	
JATORRIZKOAK	ITZULPENAK
5.301	6.429

EMAITZAK:

- Zenbat konbinazio EZ dira behin ere erabiltzen jatorrizkoetan eta zenbat EZ dira behin ere erabiltzen itzulpenetan (746en artetik)?

3 AGERRALDITIK GORA	
JATORRIZKOAK	ITZULPENAK
142	75

5 AGERRALDITIK GORA	
JATORRIZKOAK	ITZULPENAK
32	24

EMAITZAK:

- Konbinazio guztien artean, zenbatek dituzte agerraldi gehiago jatorrizkoetan, zenbatek itzulpenetan eta zenbatek bietan berdin?

3 AGERRALDITIK GORA

JATORRIZKOETAN GEHIAGO	ITZULPENETAN GEHIAGO	BIETAN BERDIN
275	443	28

5 AGERRALDITIK GORA

JATORRIZKOETAN GEHIAGO	ITZULPENETAN GEHIAGO	BIETAN BERDIN
144	204	5

ONDORIOA:

KONBINATORIA ABERATSAGOA (EZOHIKOAGOA?) ITZULPENETAN

Izen bakoitza adjektibo gehiagori lotzen zaio itzulpenetan jatorrizkoetan baino.

AZKEN HAUSNARKETAK:

- Kolokazioak ote?
- Emozioena ote errua?
- Adjektiboena ote errua?

Bibliografia

Baker, M. (1993). "Corpus linguistics and Translation Studies: Implications and applications", in M. Baker, G. Francis eta E. Tognini-Bonelli (ed.) *Text and Technology. In Honor of John Sinclair*, 233-250. Amsterdam: John Benjamins.

Corpas Pastor, G. (1996). *Manual de fraseología española*. Madrid: Gredos.

Euskal Herriko Unibertsitatea. *Egungo Testuen Corpusa*.

<<https://www.ehu.eus/etc/>> (azken kontsulta: 2021eko ekainaren 1a)

Jantunen, J. (2001). "Synonymity and lexical simplification in translations: A corpus-based approach". *Across Languages and Cultures* 2 (1): 97-112.

Laviosa-Braithwaite, S. (1997). "Investigating simplification in an English comparable corpus of newspaper articles" in K. Klaudy eta J. Kohn (ed.) *Transferre necesse est. Proceedings of the Second International Conference on Current Trends in Studies of Translation and Interpreting*, 531-540. Budapest: Scholastica.

Bibliografia

Laviosa-Braithwaite, S. (1998). "Core patterns of lexical use in a comparable corpus of English narrative prose". *Meta* 43 (4): 557-570.

Lertxundi, A. (1993). "Euskal kultura". *Jakin* 79: 56-60.

Olohan, M. eta Baker, M. (2000). "Reporting that in translated English: Evidence for subconscious processes of explicitation?". *Across Languages and Cultures* 1 (2): 141-158.

Tirkkonen-Condit, S. (2004). "Unique items over- or under-represented in translated language?", in Anna Mauranen eta Pekka Kujamäki (ed.) *Translation Universals: Do they exist?*, 129–141. Amsterdam: John Benjamins.